HOZIRGI KUNDA YOSHLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHDA OILA VA MAKTAB HAMKORLIGI

Ismailova Shaxzoda Shermuxamadovna
Abdullayeva Gulnora G'afforovna
Norin tumani 35- va 38- maktab psixologlari

Annotatsiya: Ushbu maqola yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash masalalari xaqida, uning mexanizmlari va psixologik jixatlari xaqida bilib olishingiz mumkin.

Kalit so'zlar. Nikox, oila, o'smirlik, yoshlik davri.....

Oila inson hayotidagi birinchi ijtimoiy guruh bo`lib,ular tufayli madaniyatqadryatlari bilan tanishadilar,shaxs sifatida rivojlanadilar va birinchi ijtimoiy rollarni egallaydilar.Oila qadryatlarning tiklanishi va qarindoshlik munosabatlari o`z umrini tugatgan oila-urug` munosabatlarini abadiylashtirishni emas,balki,har bir oilaning iqtisodiy,madaniy,kasb-kor jihatdan ravnaq topishini anglatadi.Oila va oila muommolari hamisha davlatning diqqat-e`tibori va himoyasida bo`lib kelmoqda.Yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash – Yoshlarning oilaviy hayotiga bo'lgan tayyorlikni shakllantirish muammosining ko'p jihatlari orasida, zamonaviy jamiyatda oilaviy va nikohning ijtimoiy rolini, fuqarolik da'volari mavjudligini eng muhim tushunchalar qatorida. Hozirgi vaqtda jamiyatda tashkil etilgan va jamoa tongida mustahkamlangan oiladagi xatti-harakatlarning normalari va standartlarining tartibga soluvchi ta'siri
sezilarli darajada zaiflashad Bu, birinchi navbatda bu haqiqat zamonaviy sharoitlar Ba'zi muhim funktsiyalar an'anaviy oilada muhim rol o'ynashi mumkin edi. O'tmishda bo'lgan erkak va turmush o'rtog'iga xos bo'lgan ayolning odati sezilarli darajada o'zgargan va funktsional o'zgargan.

Maktab o`quvchilarini oilaviy hayotga tayyorgarligini shakllantirish ijtimoiy,axloqiy, huquqiy,psixologik,fiziologik va gigiyenik,pedagogik va iqtisodiy jihatlarni o`z ichiga oladi. O`qituvchi onaga,otaga ,oilaga bo`lgan hurmatni tarbiyalash uchun ko`p ishlarni amalga oshirishi,mumkin.Bolalarda

oilaga nisbatan e`tabor,iolaviy g`urur hissi paydo bo`lishi kerak.Insonlarga muhabbat onaga otaga,ona va otaning ota-onalariga bo`lgan muhabbatdan,ya`ni oiladan boshlanadi.Ammo bunday tuyg`uni tarbiyalash nozik va dolzarb masaladir. Oila-maktab o`rtasidagi o`zaro bog`liklik muhim holatdir.Jamiyatda axloq munosabatlari hukm surayotgan bir paytda aksariyat yoshlar ko`pincha eng oson,yo`lini bosib,haqiqiy oilaviy baxtdan voz kechib,oson vaqtinchalik munosabatlar va erturmush tarzini tanlaydilar.Shu sababli maktab o`quvchilarini oilaviy hayotga tayyorgarligini shakllantirish nafaqat maktabning balki,butun jamiyatning vazifasidir Inson hayoti davomida nikoh va oilada asosan samimiy va norasmiy muloqot uchun ularning ehtiyojlarini qondirish vositasi bo'lib kelmoqda.Oilaviy hayotga tayyorgarlik jarayoni murakkab, ko'p tomonlama. Shuning uchun ota-onalar bilan oilaviy hayot muammolari haqida suhbatlashish kerak. Bolalarning to'liq psixoseksual rivojlanishi ota-onalarning harakatlariga bog'liq. Bu ota-onalar bolani

psixoseksual rivojlanish bosqichlarida saqlashlari kerak. Tug'ilishdan boshlab boladagi bolalarning tarbiyasi kelajak ota-onasifatida bo'lishga qaratilgan bo'lishi kerak.Pedagogik muloyimlik va mushaklarning ma'naviy munosabatlarini anglash, bola rivojlanishi uchun psixologik qulay muhitni yaratish, oilaviy hayotdagi yoshlarning muvaffaqiyatli tayyorlanishi ko'p jihatdan bog'liq bo'lgan zarur sharoitlar yaratadi.Bolaga salbiy ta'sir va onalik muhabbati: Unga butun qalbi bilan bog'langan, u hasadga aylanadi va shu bilan, avvalambor, befarqlik yoki noroziliklarga qarshi qaratilgan. Farzandlar adolat, xolislik, oqsoqollarning mehribonligiga ishonganlarida otaonalarga ishonish paydo bo'ladi.Keyin ularga taqlid qilishga intilishadi.Bolalarning o'zlarini baholashga ko'ra, ota-onalar o'rtacha qat'iy, talabchan, adolatli bo'lishlari kerakligi uchun hurmat qilinishi kerak yaxshi maslahat, aqlni to'g'ri baholang, ko'rsating, ishda yordam bering.Ota-onalar ko'p va'da qilinganda, agar ularning niyatlarini bajarmasalar. Bu bolalarning adolatiga va oqsoqollarning samimiyligiga ishonishni to'xtatadi va o'zlari ham o'zlarini qilishlari mumkin deb hisoblashadi. So'z va ish o'rtasidagi tafovut nafaqat ota-

onalarning shaxsiy idoralariga, balki bolalarning axloqiy targ'ibotiga katta zarar etkazadi. Oilada ruhoy iqlim,totuvlik doimo barqaror bo`lishi uchun oilaning qadryatlari,otaonalarning o`z farzandlarini ruhiy dunyosini bilishlari va ularning o`z farzandlarining ruhiy dunyosini bilshlari va ularning o`ziga xos hususiyatlarini hisobga olib ish tutishlari maqsadga muvofiqdir.

Oilaviy ta'limning asosiy yo'nalishlaridan biri bu ma'naviy ta'limdir.Bolaning ma'naviy ehtiyojlari juda rivojlanmoqda bolalik. Bolalar g'ayrioddiy tabiiytabiiy poklik va ochiqlik bilan ajralib turadi, shuning uchun ota-onalar bolalarichki dunyosini boyitishga intilishlari kerak. Ularning ruhiy faoliyati bu tun oilaga xos bo'lgani kabi, uning aks ettirishi uchun o'zlarini namoyon qilishi kerak. Avvalo otaonalarning g'amxo'rligi butun dunyoning dunyosining shakllanishi kerak – bu butun hissiy sohani rivojlantirish, chunki his-tuyg'ular qalbda sodir etilgan ushbu jarayonlarni aks ettiradi. Biz hali ham o'sishga qodirmiz, chunki his-tuyg'ular insonga hayotni tushunishga va to'g'ri baholashga yordam beradi, chunki insonning ruhiy sog'lig'i hissiyotlarning salomatligiga bog'liq. Agar bolalar noto'g'ri, kichik bo'lsa. Zaharli tuyg'ular, undaylarda ruhiy hayot bo'lmaydi.Oilaviy munosabatlarda yana bir muhim narsa bu,oila boshliqlari,ya`ni ota-onaning ma`lumoti,kasb-kori,bilim saviyasi muhim rol o`ynaydi.Ota-ona munosabatidagi yaqinlik,ichki birlik,o`zini yengil his qilish,faxmlashdir.Bu omillar oilaning tinchligini ta`minlaydi.O`zaro totuvlik,o`zaro tushunish yuzaga keladi. Hayotda o`z dunyoqarashiga,maslagiga,e`tiqodiga ega bo`lgan shaxslarni tarbiyalash nafaqat maktabning,balki,mahalla-ko`y,oilaning birgalikdagi olib boradigan sermahsul faoliyati hisoblanadi.Bu o`rinda shuni ham qayd etish nkerakki,shaxslararo munosabatlarda oila a`zolarining asab tizimi, hissiy irodaviy xususiyatlari katta ahamiyatga egadir. “Toping-chi, bu kim?” mashqi Buning uchun har bir ishtirokchi shu guruh a’zolaridan kimningdir 10 tadan kam bo‘lmagan xarakter xususiyatlarini qog‘ozga yozadi, lekin kim haqda yozganligini, hatto o‘g‘il yoki qiz bolaligini ham hech kimga aytmaydi. Qolgan ishtirokchilar yozilgan xarakter xususiyatlariga qarab gap kim haqda ketayotganligini topishlari

lozim. Agar guruh gap kim haqida ketayotganligini qanchalik tez topsa, uni ta’riflagan ishtirokchi mohir odam sifatida rag‘batlantiriladi.Do‘zax va jannat haqida rivoyat Bir inson do‘zax va jannat nima ekanligini bilmoqchi bo‘libdi. Avval bir xonaga
olib kirishibdi, u erda xonaning o‘rtasida sho‘rva qaynayotgan ekan. U erdagilarning qo‘llarida bir metrlik qoshiqlar bor ekan. Ular qoshiq uzun bo‘lganligi sababli ovqati eya olmas, qaynoqligidan damba-dam kuyar va ochliklaridan bir-birlariga baqirib, g‘azablanar edilar. Keyin uni boshqa xonaga olib kirishibdi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Egamberdiyeva N.M. Ijtimoiy pedagogika – T.: A.Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, A.Navoiy, 2009.
2. O'. Asqarova "Pedagogika" 2015 -yil Namangan.
3. E. G'oziyev. " Oila psixologiyasi" 2005 yil. Namangan